

Tuberkulose. Indusert sputum

Gjelder for: []
Dokumenttype: Prosedyre
Sist endret: 09.01.2024

1. HENSIKT

Framprovosere ekspektorat til undersøkelse på mykobakterier hos personer som ikke har hoste.

Ledd i utredning og kontroll av personer med mistanke om eller ved kjent aktiv eller latent tuberkulose.

Sikre prøver av god kvalitet uten fare for smitte.

2. ANSVAR

Avdelingsledelsen er ansvarlig for at prosedyren gjøres kjent, og sørge for opplæring. Opplært sykepleier har ansvar for å utføre prosedyren korrekt.

3. FREMGANGSMÅTE

Indusert sputum defineres som en risikoprosedyre og skal, på grunn av smittefaren, utføres i luftsmitteisolat. Det finnes på infeksjonsmedisinsk avdeling 7C.

Ved klinisk mistanke om tuberkulose sykdom er det anbefalt tre prøver. En av prøvene skal være en morgenprøve. Ved latent tuberkulose avgjør legen antall prøver. Tidspunkt for prøvetaking må avtales, isolat må klargjøres, og prosedyren må planlegges.

Pasienten må få god informasjon på forhånd. Brosjyre kan lastes ned, den finnes på 14 språk.

Det skal tas 3 prøver i løpet av en dag hvis pasienten kan reise hjem samme dag.

- Prøve 1 skal være en fastende morgenprøve, ca. kl. 08. Etter dette kan pasienten spise frokost.
- Prøve 2 tas 3- 4 timer etter frokost, ca. kl. 12. Etter dette spiser pasienten lunsj.
- Prøve 3 tas ca. kl. 15 hvis pasienten skal reise hjem samme dag. Prøven legges da i kjøleskap og sendes til mikrobiologisk laboratorium før kl. 8 dagen etter. Hvis pasienten er inneliggende, tas prøve nr. 3 på morgenen dagen etter.

Det skal fylles ut 3 rekvisisjoner i DIPS, viktig med riktig klokkeslett. Fyll ut kliniske opplysninger og velg analyser som anvist. Huk av for «samme materialet»

Analyser som skal være med er: TB dyrkning og TB mikroskopi.

Sykepleier eller sekretær fyller ut en rekvisisjon for hver prøve som skal tas. Ved sterk mistanke om aktiv tuberkulose skal det rekvireres direkte mikroskopi av sputum til mikrobiologisk avdeling, SiV. Ellers sendes alle prøver til analyse på Rikshospitalet.

Labsted: SV HF - Tønsberg	Rekv.nr.: 15910238	Kliniske opplysninger: TB? Indusert sputum 1-3
Rekvirent: M7CIH M7cih, Med Post 7c Inf, Blod	Registrert: Vet ikke	
Kopi til:	Blodsmitte: Vet ikke	
Prøvetaking: Tas av postpersonalet	Ekst.rekv.nr.:	
Hastegrad: Rutine	Prøvetaker:	
Prøve ønskes tatt: 12.08.19	☒ Innleggelse inf.avd, 07.08.2019	Merknad fra rekvirent:
	☐ Ingen tilknyttet planlagt kontakt	
	☐ Ingen tilknyttet henvisning	
Rekvirer, lege:		

Søk analyse:	Analysér:	Bestille analysér: 3	5 Supplerende opplysninger:
Analysegrupper: 01 Hematologi 02 Koagulasjon/hemostase 03 Njrefunksjon/elektrolytter 04 Metabolitter 05 Enzymer/organmarkører 06 Proteiner 07 Hormoner/endokrinologi 08 Medikamenter/toksikologi 09 Nyfedscreening 10 Blodkultur 11 Bakteriologi (tas på post) 12 PCR virus (tas på post) 13 Infeksjonsimmunologi 14 Urin, spinalvæske og andre medie 15 Diverse 16 Immunhematologi 17 Allergi 18 Glutenintoleranse 19 Sendepøver 20 Dialyse/transplantasjonsstatuser 21 SSD Fedme statuser 22 Hormon statuser 23 Pasientnære analyser	☒ Intraabdominalvæske/dren ☒ Ileuminnhold ☒ Jejunuminnhold ☒ Kateter Intravasalt ☒ Leddvæske ☒ Legionella antigen URIN ☒ Legionella PCR ☒ Meningokokkdyrking ☒ Morsmelk ☒ Morsmelk giver ☒ Morsmelk Giverpakke (10stk) ☒ Munnsekret ☒ MRSA screening ☒ MRSA/ESBL/VRE screening ☒ MRSA dyrking IKKE scree... ☒ Mycoplasma genitalium PCR ☒ Nasopharynsekret ☒ Nesekret ☒ Navlesekret ☒ Nylødt øre/nese/hals ☒ ORT-Dyp infeksjon ☒ Pakkeforløp empyem ☒ Pleura/Perikardvæske ☒ Pneumocystis jirovecii DNA ☒ Pneumokokk antigen ☒ Proteaserelatert infeksjon ☒ Rota/Adeno/Noro/Sapovirus ☒ Spinalvæske dyrking ☒ Spinalvæske Nevroborreliose ☒ Spinalvæske uspesifisert un... ☒ Såresekret ☒ Sår, opr./diab./decubitus ☒ Tamparasitter ☒ TB dyrking (videresendes) ☒ TB Mikroskopi, kun Øhj ☒ Trachealsekret	☒ TB dyrking (videresendes) Prøven videresendes Us-Syrefaste staver	Tidspunkt prøve tatt: 12.08.19 00:00 Prøven videresendes Materiale: Indusert sputum + Lokalisasjon: Posisjon: ☒ Samme materiale på alle undersøkelsene Us-Syrefaste staver Samme materiale som for Prøven videresendes Må fylles ut

3.1 Pasientforberedelse

- * Pasienten møter fastende på avdelingen kl. 08 og følges direkte til isolatet.
- * Informer om hvorfor og hvordan prosedyren utføres. Instruksjonsark på pasientens morsmål gis ut, ligger i tuberkulosepermen. Eventuelt vis instruksjonsvideo.
- * Spør pasienten om han har en kjent obstruktiv lungesykdom, og konferer med lege om behov for å gi Ventoline/Bricanyl på forhånd, eventuelt sammen med NaCl.
- * Bronkolytika skal være i beredskap.

3.2 Utstyr

- * Smittefrakk, hansker
- * Åndedrettsvern: P3-maske med ventil
- * Avfallspose, cellostoff, pussbekken
- * Forstøverbeger, munnstykke, surstoffslange, neseklype, ekspektoratglass
- * Hypertonisk saltvann 1 mmol/ml, 5 ml. Det skal kun brukes steril væske til forstøvning. Sjekk holdbarhetsdato på hetteglasset, skriv på dato og klokkeslett når nytt hetteglass tas i bruk. Holdbarhet 24 timer etter anbrudd.
- * Prøveglass med rekvisisjon

3.3 Gjennomføring

- * Ta på smittefrakk, åndedrettsvern og hansker
- * Dekk til bord med engangslaken/kladd
- * Husk hånddesinfeksjon før medikamenthåndtering
- * Riktig styrke saltvann has i forstøverbeger. La pasienten inhalere med oksygen på 8 liter/minutt. Inhalasjonen er ferdig etter ca. 8 minutter. Pasienten skal puste normalt med leppene tett rundt munnstykket for å sikre optimal inhalering. Kan eventuelt bruke maske eller neseklype.
 - Inhaleringen vil framprovosere hoste.

- Oppfordre pasienten til å hoste flere ganger og harke opp ekspektorat som spytted direkte i prøveglasset. Det må være 5-10 ml ekspektorat, munnspytt kan ikke brukes. Unngå søl av prøvematerialet på utsiden av prøvebeholderen.
- Dersom pasienten ikke klarer å hoste opp, kan inhalasjonen gjentas en gang.
- Skriv på rekvisisjonen at prøven er indusert (framkalt)
- La pasienten sitte i isolatet til den verste hosten har gitt seg.

3.4 Etter prøvetaking

- * Pasienten oppfordres til å vaske hendene, tilby vann for munnskyll
- * Be pasienten gå rett ut av sykehuset når prøvetaking er avsluttet.
- * Synlig søl tørkes opp og desinfeksjon av rommet foretas etter gjeldende retningslinjer.
- * Husk å merke prøveglass!

4. GENERELT

Prosedyren kan brukes på barn, og er et godt alternativ til gastrisk aspirat fra barnet er 7-8 år. Dosering til barn: hypertont saltvann 1mmol/ml, 3 ml.
Prosedyren kan også brukes på andre pasientgrupper med lungeinfeksjoner.

Indusert sputum har prosedyrekode GCGS00

5. INTERNE REFERANSER

[1.6.1.17.16](#)

[Tuberkulose - diagnostikk, behandling og oppfølging](#)

[1.6.10.2.6](#)

[Håndhygiene - hånddesinfeksjon, håndvask](#)

6. EKSTERNE REFERANSER

[Tuberkuloseveilederen](#)

[Tuberkulosekontrollprogrammet HSØ](#)

7. VEDLEGG

Brosjyre på 14 språk

<https://helse-fonna.no/seksjon-avdeling/Sider/Lungemedisin.aspx#tuberkulose>

